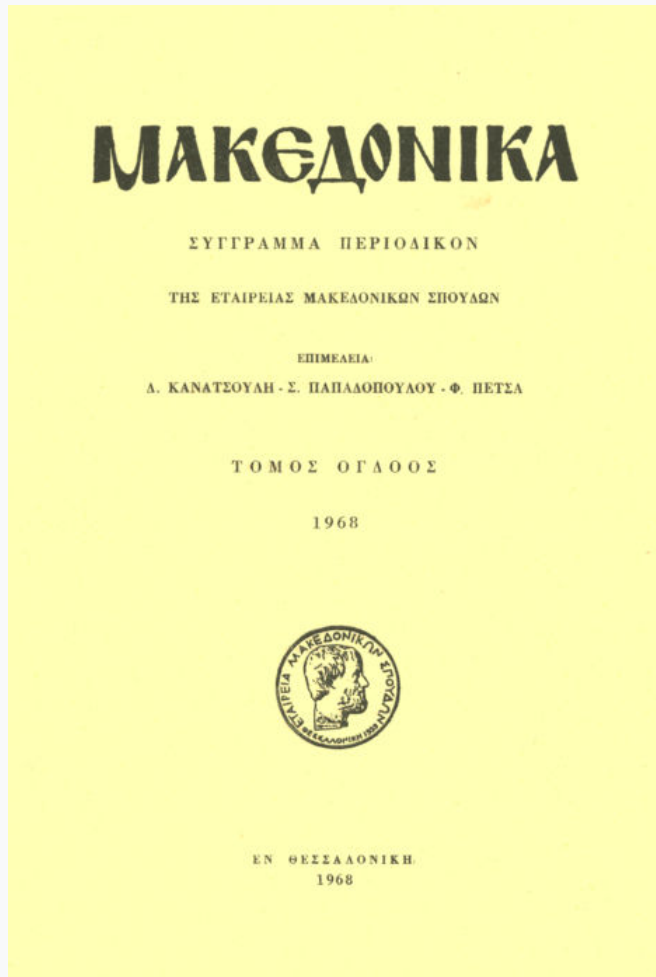

Μακεδονικά

Τόμ. 8, Αρ. 1 (1968)

Ευστρατίου Ι. Μαυρουδή, Μακεδονία και Μακεδονικός Αγών

Χαράλαμπος Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.315](https://doi.org/10.12681/makedonika.315)

Copyright © 2014, Χαράλαμπος Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1968). Ευστρατίου Ι. Μαυρουδή, Μακεδονία και Μακεδονικός Αγών. *Μακεδονικά*, 8(1), 413–414.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.315>

Γεωργίου 'Α. Μέγα, Τὰ Τρόπαια τῶν Ὀχυρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, Ἀθήναι 1964, 8ον, σελ. 20. [Ἐκδοσις Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Βορείων Ἑλλήνων].

Πρόκειται γιὰ τὸ κείμενο τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου ποῦ ἐξεφωνήθη στὸν ἐθνικὸ ἑορτασμὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1953 στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ὁ συγγραφεὺς, καθηγητὴς τῆς Λαογραφίας στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ Σιατιστινὸς στὴν καταγωγὴ, ἀσχολεῖται μὲ τὸν ὑπεράνθρωπο ἀμυντικὸ ἀγῶνα τῶν ὀχυρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης (Ροῦπελ, Ἰστιμπεη, Περιθῶρι, Λύσσε, Ποποτλίβιτσα, Κέλκαγια, Ἀρπαλούκι, Ἐχίνος, Νυμφαῖο, κ.ἄ.) κατὰ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων στὸ δευτέρου παγκόσμιου πόλεμο. Κατ' ἀρχὴν ἀναλύει μὲ συντομία τὸ νόημα τῆς ἐλληνικῆς ἐποποιίας στὰ βορειοηπειρωτικὰ βουνὰ κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ διαπραγματεύεται τὰ γεγονότα τῶν παραμονῶν τοῦ ἐλληνογερμανικοῦ πολέμου. Κατόπιν μὲ γλαφυρότητα καὶ συγκίνηση προχωρεῖ στὴν ἐξιστόρηση τῆς ἀντιστάσεως τῶν ὀχυρῶν καὶ στὴ διεθνῆ της ἀπήχηση.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Κ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Εὐστρατίου Ἰ. Μαυρουδῆ, Μακεδονία καὶ Μακεδονικὸς Ἀγῶν, Θεσσαλονικὴ 1968, 8ον, σελ. 42, εἰκόνες 5. [Ἐκδοσις Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη, ἀριθμ. 17].

Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγῶν εἶναι τὰ τελευταῖα χρόνια προσφιλεῖς ἐνασχόληση πολλῶν συγγραφέων. Καὶ θὰ πρέπει νὰ τονίσουμε ἰδιαίτερα τὴ συμβολὴ τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, γιατί στὶς πολυάριθμες ἐκδόσεις του περιλαμβάνονται ἀρκετὰ ἀπομνημονεύματα καὶ ἀναμνήσεις μακεδονομάχων. Βασικὸ ἐλάττωμα ὅμως ὄλων σχεδὸν τῶν ἐργῶν γιὰ τὸ Μακεδονικὸ Ἀγῶνα εἶναι ἡ στενὴ χρονικὰ ἀντίληψη γιὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς τόσο σημαντικῆς γιὰ τὴ νεοελληνικὴ ἐξέλιξη ἐποποιίας. Τὰ χρονικὰ ὄρια ἀπὸ τὸ 1903-1904 ὡς τὸ 1908 εἶναι, γιὰ τοὺς περισσοτέρους ἀπομνημονευματογράφους καὶ συγγραφεῖς, τὸ πλαίσιο ὅπου διαδραματίζεται ἡ ἐποποιία αὐτῆ. Νομίζω ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι διαφορετικὴ. Ἐφ' ὅσον Μακεδονικὸ Ἀγῶνα ὀνομάζουμε τὴν ἐνδοβαλκανικὴ σύγκρουση, καὶ κυρίως μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, στὸν τουρκοκρατούμενο μακεδονικὸ χῶρο, τὶς ἀπαρχές του πρέπει νὰ τὶς τοποθετήσουμε πρὸ νωρίς, μετὰ τὸ Πανσλαβιστικὸ Συνέδριο τῆς Πράγας (1848) καὶ τὴν ἐκρηξὴ τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου (1854), ὅπως σωστά, κατὰ τὴ γνώμη μου, ὑποστηρίζει ὁ Κλ. Νικολαΐδης στὸ τόσο ἀξιόλογο μὰ λησμονημένον, δυστυχῶς, ἐργο του¹. Εἶναι εὐτόχημα ὅτι μακροχρόνια διάρκεια στὸ Μακεδονικὸ Ἀγῶνα διαπιστώνει στὸ τελευταῖο του βιβλίον ὁ διπλωματικὸς ὑπάλληλος κ. Εὐστρ. Μαυρουδῆς, μέχρι πρὶν λίγο καιρὸ Διευθυντῆς Πολιτικῶν Ὑποθέσεων στὸ Ὑπουργεῖον Βορείου Ἑλλάδος.

---

1. Βλ. Κ. Νικολαΐδου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ κέντρον καὶ βάσιν τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον, Ἀθήναι 1923, σ. 380 κ.ἐξ. Ὁ Νικ. Βλάχος, Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος, 1878-1908, Ἀθήναι 1935, σ. 5 κ.ἐξ., τοποθετεῖ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα ἀμέσως μετὰ τὴν Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἡ μελέτη του στό σχετικά περιορισμένο ἀριθμό τῶν σελίδων τῆς διευκρινίζει κατ' ἀρχὴν τὸν ὄρο Μακεδονία καὶ κατόπιν διεξέρχεται μὲ συντομία καὶ σαφήνεια τίς διάφορες πολιτικές, διπλωματικές καὶ πολεμικές φάσεις τοῦ Μακεδονικοῦ Ζητήματος μετὰ τὴν ἴδρυση (1835) τοῦ πρώτου Βουλγαρικοῦ σχολείου στό Γαβρονο τῆς Β. Βουλγαρίας. Οἱ φάσεις αὐτὲς κατὰ τὸν συγγραφέα εἶναι : τὰ Πανσλαβιστικά Συνέδρια, ἡ ρωσικὴ διείσδυση στὰ Βαλκάνια, ἡ ἀνακήρυξη τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας (1870), ἡ θνησιγενὴς Μεγάλῃ Βουλγαρία τοῦ Ἀγίου Στεφάνου καὶ ἡ διάλυσή της ἀπὸ τὸ Συνέδριο τοῦ Βερολίνου (1878). Ὁ συγγραφεὺς τοποθετεῖ τὸν κυρίως Μακεδονικὸ Ἀγῶνα μετὰξὺ τοῦ 1885 καὶ 1908. Ἡ πρώτη χρονολογία ἀφορᾷ τὴν πραξικοπηματικὴν προσάρτηση τῆς Ἀνατολικῆς Ρουμυλίας στὴ Βουλγαρικὴ Ἡγεμονία καὶ ἡ δευτέρα τὴν ἐπανάσταση τῶν Νεοτούρκων. Ἐξετάζει ἐπίσης διεξοδικὰ τίς προσπάθειες τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν, διδασκάλων καὶ προξένων, τοὺς ἀγῶνες τῶν γηγενῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐλευθέρῃ Ἑλλάδᾳ μαχητῶν, παρέχει στοιχεῖα γιὰ τὴ δράση τοῦ βουλγαρικοῦ κομμάτου, τῶν ξένων προπαγανδῶν καὶ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅπως τὰ προγράμματα τῆς Βιέννης (1902) καὶ Μύστεργκ (1903), καὶ γιὰ τὴ λεγομένη ἐπανάσταση τοῦ Πλιντεν. Τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ βιβλίου, ὅπου ἐξιστορεῖται ἡ περίοδος 1903-1908, διανθίζεται μὲ ἀρκετὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ ἀπομνημονεύματα μακεδονομάχων, πού καθιστοῦν τὴν ἀνάγνωσή του εὐχάριστη καὶ ζωντανή. Ὡς κύριους συντελεστὲς τῶν ἑλληνικῶν ἐπιτυχιῶν ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ τὴν ἀρτία ὀργάνωση τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, τίς ἀρετὲς καὶ τὴν ἀποφασιστικὴν τῶν γηγενῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐλευθέρῃ Ἑλλάδᾳ καὶ τὴν ὑπόδουλη ἀκόμη Κρήτῃ ἀγωνιστῶν.

Ὁ κ. Μαυροῦδης ἔδωσε ἔργο μὲ ἐνότητα καὶ σαφήνεια, τὸ ὄφρος τοῦ ὅμως θυμίζει προφορικὸ λόγόν, ἂν καὶ πουθενὰ δὲν ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐργασία του εἶναι κείμενο ὁμιλίας. Ἐπίσης οἱ παραπομπὲς σὲ κείμενα καὶ μελέτες εἶναι ἐλάχιστες. Πέρα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ μειονεκτήματα δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ἐπαινέσουμε τὸ συγγραφέα γιὰ τὴν καλὴν του ἐργασία.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Ἰωάννου Κ. Βασδραβέλλη, Οἱ Μακεδόνες συνεργάτες τοῦ Ρήγα Βελεστινλή καὶ τὰ ἐπαναστατικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, Θεσσαλονίκη 1968, 8ον, σελ. 20. [Ἐκδοσις Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη, ἀριθμ. 18].

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Μακεδονίας στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 δὲν συγκίνησε νωρὶς τὴν ἑλληνικὴ ἱστοριογραφία καὶ ἔτσι λίγα χρόνια μόλις πρὶν τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον ἀρξισαν νὰ ἐμφανίζονται σχετικὲς μελέτες. Στὸν τομέα αὐτὸν χρέος εἶναι νὰ ἐξαρθῇ ἡ συμβολὴ τοῦ κ. Ἰ. Κ. Βασδραβέλλη, Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, πού ἀφιερῶθηκε στὴ νεώτερη μακεδονικὴ ἱστορία καὶ μᾶς χάρισε πολυάριθμα ἔργα ρηζικέλευθα καὶ ρωμάλια. Στὴ νέα του μελέτῃ, πού δόθηκε ὡς ὁμιλία στίς 16 Μαρτίου 1966 στὴν Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ἀσχολεῖται μὲ τίς ἐπαναστατικὲς κινήσεις τῶν ξενιτεμένων Μακεδόνων στίς παραμονὲς τοῦ 1821 καὶ ἰδιαίτερα μὲ τοὺς Μακεδόνες συνεργάτες τοῦ Ρήγα Βελεστινλή.

Στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης του ὁ συγρ. ἐξετάζει τὴν ἐπίδραση τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως στὴ διαμόρφωση τοῦ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν, πού οἱ περισσότεροὶ τοὺς κατὰγονταν ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Σὲ νευραλγικὰ κέντρα τῆς Κ. Ἑuropῆς, σὰν τὴ Βιέννη, Βουδαπέστη, Τέμπεσβαρ, Τεργέστη, στίς Παραδουναβίες Ἡγεμονίες καὶ στὴ Νότια Ρωσία ἀκόμη, ἔντονη ἦταν ἡ παρουσία τοῦ μακεδονικοῦ στοιχείου, ἰδιαίτερα τῶν Δυτικομακεδόνων. Οἱ Μακεδόνες αὐτοί, ἀφιερῶμένοι στὸν Κερδοφῶ μὰ καὶ στό Λόγιο συνάμα Ἐρμῆ, δημιούργησαν παροικίες ὅλο σφρίγγος καὶ ζέση καὶ βρίσκονταν σὲ τέτοιο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο ὥστε τὸ κήρυγμα τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασεως γιὰ ἔθνη καὶ